

*Смаглій В. М.,**доктор філологічних наук, професор,**завідувач кафедри філології**Одеського національного морського університету**<https://orcid.org/0000-0002-6222-7652>*

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *WORD* В АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню особливостей вербалізації концепту *WORD* в англійському мовленні на основі фразеологізмів, які містять лексему *word*. Дослідження виконане в рамках нового наукового напрямку, відомого як дуальне мовознавство, що розглядає наукові та наївні уявлення про мову в англійській лексикографії. Ця стаття є спробою розширити горизонти дуального мовознавства через аналіз особливостей реалізації відповідних концептів у мовленнєвих матеріалах. Основним методом дослідження був обраний концептуальний аналіз, який допомагає розібратися в сутності концепту шляхом вивчення його компонентів, концептуальних ознак, властивостей і зв'язків з іншими концептами. Такий підхід дозволяє краще зрозуміти поняття, явища, процеси або ідеї, які вивчаються, а також виявляти їхні внутрішні зв'язки та структуру. Застосування контекстуально-інтерпретаційного методу як основи для концептуального аналізу дало змогу отримати більш повне й глибоке розуміння досліджуваного концепту, а також відкрити нові горизонти для подальших досліджень. Врахування контексту та інтерпретація даних дозволяють будувати точніші та обґрунтовані концептуальні моделі та теорії. Вербалізація концепту *WORD* у фразеологізмах демонструє його багатогранне значення та функції у різних комунікативних контекстах. Він може представляти собою символ обіцянки, правдивості, дій, вчинків або ж обмеженість мови у вираженні складних емоцій та думок. Аналіз фразеологізмів із *word* показує, що цей концепт пов'язаний не тільки з мовленням у буквальному сенсі, але й із соціальними, моральними та культурними аспектами взаємодії між людьми. Концепт *WORD* у фразеологізмах набуває різних семантичних відтінків залежно від контексту та взаємодії з іншими словами. Він може символізувати правдивість, зобов'язання, інформацію, процес комунікації або визнання помилок. Фразеологізми з компонентом *word* демонструють багатозначність цього концепту, підкреслюючи, що слово є не лише елементом мовлення, але й важливим соціальним інструментом для взаємодії, довіри, ідентичності та влади. Перспективу дослідження вбачаємо у розгляді особливостей вербалізації концепту *WORD* художньому дискурсі.

Ключові слова: дуальне мовознавство, концепт, концептуальний аналіз, фразеологізм, *word*.

Актуальність дослідження фразеології обумовлена її ключовою роллю в мовній системі та комунікативній практиці. Фразеологічні одиниці відображають культурні, історичні й соціальні особливості мовців, що робить їх важливим об'єктом дослідження в рамках сучасної лінгвістики. Вивчення фразеології дозволяє розкрити специфіку мовної картини

світу, оскільки фразеологізми часто містять у собі метафоричні й символічні значення, які не завжди очевидні для носіїв іншої мови. Це робить дослідження фразеологічних одиниць важливим для міжкультурної комунікації, перекладознавства та вивчення мовної семантики [1].

Крім того, фразеологія є віддзеркаленням національного характеру, етнокультурної ідентичності та мовної свідомості. Аналіз фразеологізмів дає змогу краще зрозуміти механізми формування смислів і сприйняття реальності через призму мови. У сучасному глобалізованому світі фразеологічні одиниці є важливим аспектом мовної компетенції, необхідної для ефективної комунікації як у професійному, так і в повсякденному спілкуванні. Вивчення фразеології також є важливим для збагачення мовної освіти, оскільки фразеологічні вирази є невід'ємною частиною мовлення, яка допомагає зробити його більш образним, виразним і точним. Таким чином, дослідження фразеології є актуальним з огляду на необхідність глибокого розуміння мови, її семантичної та культурної складової, а також для покращення якості міжкультурної комунікації та мовної освіти.

Аналіз особливостей вербалізації концептів у мовленні є важливим завданням для розвитку лінгвістики загалом і когнітивної лінгвістики зокрема. Таке дослідження сприяє глибокому розумінню того, як люди сприймають і передають свої ідеї, поняття та концепти через мову. Вивчення вербалізації концептів дозволяє виявити зв'язок між мовними засобами і когнітивними процесами, що може мати практичне застосування в таких сферах, як психологія мови, мовна терапія, освіта та інші. Такі дослідження сприяють вдосконаленню методів навчання мов, розвитку нових підходів до мовного аналізу та глибокому розумінню міжкультурних аспектів комунікації. Як слушно зауважує Г. Приходько: «Слова, за допомогою яких передається інформація про навколишню реальність, відображають не сам предмет, а його бачення, що формоване у свідомості носія мови на основі наявних уявлень і понять про цей предмет чи явище» [2, с. 50]. Отже, вивчення вербалізації концептів у мовленні є актуальним для розвитку лінгвістики та розуміння механізмів мовленнєвої діяльності.

Численні наукові дослідження в галузі історії розвитку мови свідчать про її подвійний характер як біологічної та культурно-соціальної сутності, що дозволило трактувати людську мову як «біокультурний гібрид, результат культурної коеволюції протягом останніх 400 000 років» [3, с. 431]. Таке визначення, запропоноване Н. Евансом і С. Левінсоном, підкреслює важливість біологічної основи мови. Е. Леннеберг, вивчаючи біологічні основи мови, відзначив, що анатомічні зміни, такі

як опущення гортані й вигин дихальної трубки, зробили можливим говоріння, хоча й створили ризик для фізичних можливостей людини [4, с. 87]. Одночасно з цими анатомічними змінами відбувалася еволюція аудитивної системи, яка пристосовувалася до сприйняття мовних звуків, а також формування нейронних шляхів для обробки мовлення [3, с. 434].

Дослідження, представлене в цій статті, виконане в рамках нового наукового напрямку, відомого як дуальне мово-знавство, що розглядає наукові та наївні уявлення про мову в англійській лексикографії [5; 6]. Важливо зазначити, що поняття «мово-знавство» тут вживається не в сенсі лінгвістики як науки, а в значенні знання про мову, її розуміння та трактування. Ця дуальність знання про мову підтверджується ретельним аналізом лексикографічних матеріалів. Уявлення пересічних мовців про мову суттєво відрізняються від того, що відомо професійним лінгвістам. У наївній картині світу мова та її одиниці мають чіткі смислові межі, відображаючи культурно й етично обумовлені уявлення. Історія етносу також відображена в таких уявленнях. Вперше в рамках дуального мовознавства було висунуто гіпотезу, що наївне та наукове трактування феномену мови, а також слова і мовлення, кардинально різняться. Саме це відображає концепт дуального мовознавства: існування двох типів знання про мову – наївного і наукового.

Ця стаття є спробою розширити горизонти дуального мовознавства через аналіз особливостей реалізації відповідних концептів у мовленнєвих матеріалах. Метою роботи є дослідження особливостей вербалізації концепту WORD в англійському мовленні на основі фразеологізмів, які містять лексему *word*.

Основним методом дослідження був концептуальний аналіз, який допомагає розібратися в сутності концепту шляхом вивчення його компонентів, концептуальних ознак, властивостей і зв'язків з іншими концептами. Такий підхід дозволяє краще зрозуміти поняття, явища, процеси або ідеї, які вивчаються, а також виявляти їхні внутрішні зв'язки та структуру. Застосування контекстуально-інтерпретаційного методу як основи для концептуального аналізу дало змогу отримати більш повне й глибоке розуміння досліджуваного концепту, а також відкрити нові горизонти для подальших досліджень. Врахування контексту та інтерпретація даних дозволяють будувати точніші та обґрунтовані концептуальні моделі та теорії.

Вербалізація концепту WORD в англійських фразеологізмах відображає різні аспекти комунікації, акцентує значення слова в міжособистісних відносинах та його роль у суспільній взаємодії. Фразеологічні одиниці з компонентом *word* часто містять не лише пряме значення «слова», але й символізують інші поняття, пов'язані зі спілкуванням, правдивістю, домовленостями та соціальними нормами. Розглянемо декілька прикладів [7].

To have a word with someone. Цей фразеологізм означає бажання коротко поговорити з кимось про щось важливе. Слово *word* тут символізує розмову або повідомлення, яке передається, підкреслюючи його важливість чи значущість. У даному випадку *word* використовується в контексті встановлення діалогу або обміну інформацією. Наприклад: «I need to have a word with you about the upcoming project.»

To give one's word означає давати обіцянку або запевнення в чомусь. Тут *word* набуває значення «честі» або «чесного слова», символізуючи зобов'язання виконати обіцяне. Це підкреслює моральне і соціальне значення слова як договору

між людьми. Наприклад: «He gave his word that he would finish the task on time.»

Word of mouth. Даний фразеологізм описує спосіб поширення інформації через усні повідомлення, неофіційні канали або розмови. Концепт WORD тут вказує на передавання інформації у неформальний спосіб, через розмови між людьми. Такий спосіб комунікації часто асоціюється з довірою або репутацією, оскільки інформація передається від однієї людини до іншої, наприклад: «The restaurant became popular through word of mouth.»

Eat one's words означає необхідність визнати свою помилку або неправоту після сказаного. У цьому випадку концепт WORD асоціюється з висловлюванням думки або твердженням, яке виявилось неправильним. Тут *word* символізує помилкове судження, яке треба «проковтнути», тобто визнати його неправдивість. Наприклад: «He had to eat his words after the project succeeded.»

A man of few words описує людину, яка говорить мало, але її слова мають вагу. Концепт WORD вказує на стислість висловлювань, але при цьому підкреслює їх важливість і значущість. Така вербалізація концепту вказує на якісну, а не кількісну сторону комунікації, наприклад: «He is a man of few words, but everyone listens when he speaks.»

Take someone at their word. Дана фраза означає повірити комусь на основі їхніх слів, прийнявши їх висловлювання як правду. Тут *word* символізує правдивість і чесність, а сама дія «прийняти на слово» означає надання довіри до сказаного. Наприклад: «She said she would help, so I took her at her word.»

My word is my bond. Цей фразеологізм виражає ідею того, що обіцянка чи слово є настільки ж важливим, як офіційний договір. *Word* тут символізує обіцянку або зобов'язання, підкреслюючи моральний обов'язок людини дотримуватися свого слова, наприклад: «You can trust him, his word is his bond.»

Вислів *In other words* використовується для перефразування або уточнення вже сказаного, і концепт WORD тут виступає як засіб пояснення або спрощення ідеї. Він акцентує увагу на тому, що слова можуть мати різні формулювання, але при цьому передавати однаковий зміст. Наприклад: «She was tired and wanted to go home. In other words, she was done for the day.»

Have the last word означає прагнення людини завершити розмову або суперечку своїм висловлюванням. Концепт WORD тут уособлює фінальний вислів, що підкреслює контроль або перевагу в комунікації. Наприклад: «He always has to have the last word in every argument.»

Фразеологізм *Spread the word* означає розповсюдження інформації чи новин. Концепт WORD тут виступає носієм інформації, яку слід передати іншим. Він вказує на соціальну функцію слова як засобу поширення знань чи новин, наприклад: «Let's spread the word about the charity event.»

Say the word означає, що людина готова негайно виконати те, що їй скажуть, шойно вона почує відповідний наказ чи прохання. У цьому випадку *word* символізує команду або дозвіл на дію. Цей вираз підкреслює силу слова як інструменту, що спонукає до дії: «If you need help, just say the word, and I'll be there». Слово в цьому контексті виступає як активатор, що спонукає до виконання дій, показуючи його вплив на рішення та поведінку інших.

Break one's word означає порушити обіцянку або домовленість. Тут *word* символізує обіцянку або зобов'язання. Пору-

шення слова вказує на втрату довіри чи репутації: «He promised to help, but he broke his word and didn't show up.» Слово асоціюється з певною моральною і соціальною відповідальністю, і порушення цієї обіцянки призводить до втрати довіри. Це підкреслює важливість слова як інструменту домовленостей.

A man/woman of his/her word описує людину, яка завжди дотримується своїх обіцянок і говорить правду. Тут *word* уособлює правдивість і надійність. Використання цього виразу підкреслює, що слово людини є гарантією виконання зобов'язань: «You can trust her. She's a woman of her word.» У цьому контексті слово виступає показником чесності та моральної стійкості людини, підкреслюючи її надійність та відповідальність.

Get a word in edgewise – фразеологізм використовується, коли хтось намагається вставити репліку або коментар у розмову, але інша особа постійно говорить і не дає можливості висловитися. Тут *word* символізує можливість говорити або участь у діалозі: «She talks so much that it's hard to get a word in edgewise.» Концепт WORD у цьому виразі пов'язаний із можливістю висловитися в комунікації. Це підкреслює обмеженість доступу до мовлення в діалозі, коли одна людина домінує в розмові.

Word to the wise означає, що достатньо одного слова чи натяку, щоб зрозуміти суть або зробити правильні висновки. Це припускає, що мудра людина зрозуміє повідомлення з мінімуму інформації. *Word* тут представляє собою сутність попередження чи поради: «A word to the wise: don't trust him too easily.» У цьому випадку слово виступає як натяк або коротка порада, що вказує на розуміння і швидке схоплення сенсу. Це підкреслює здатність до швидкого сприйняття інформації з мінімуму слів.

Too good for words означає, що щось настільки прекрасне або надзвичайне, що його важко описати словами. Тут *word* вказує на обмеженість мовних засобів для вираження емоцій або вражень: «The view from the top of the mountain was too good for words.» У цьому фразеологізмі слово представляє мовні можливості, які виявляються недостатніми для вираження почуттів або вражень. Це підкреслює ідею того, що існують переживання чи речі, які важко описати вербально.

Actions speak louder than words означає, що вчинки людини важливіші за те, що вона говорить. *Words* тут позначають висловлювання або обіцянки, які можуть бути недостатньо вагомими без підтвердження діями: «He promised to help, but actions speak louder than words, and he never showed up.» У цьому контексті слово порівнюється з діями, причому дії сприймаються як більш переконливі і значущі. Це підкреслює важливість дій над простою вербальною комунікацією.

Words fail me означає, що людині важко знайти відповідні слова для опису своїх почуттів або вражень, зазвичай через сильні емоції. *Words* у цьому випадку символізують мовні засоби, які виявляються недостатніми для вираження того, що відчуває людина: «The beauty of the sunset was so overwhelming that words failed me.» Концепт WORD у цьому фразеологізмі пов'язаний із обмеженням мови, що вказує на неспроможність слів повністю передати емоції або враження.

Вербалізація концепту WORD у фразеологізмах демонструє його багатогранне значення та функції у різних комунікативних контекстах. Він може представляти собою символ обіцянки, правдивості, дій, вчинків або ж обмеженість мови у вираженні складних емоцій та думок. Аналіз фразеологізмів

із *word* показує, що цей концепт пов'язаний не тільки з мовленням у буквальному сенсі, але й із соціальними, моральними та культурними аспектами взаємодії між людьми. Концепт WORD у фразеологізмах набуває різних семантичних відтінків залежно від контексту та взаємодії з іншими словами. Він може символізувати правдивість, зобов'язання, інформацію, процес комунікації або визнання помилок. Фразеологізми з компонентом *word* демонструють багатозначність цього концепту, підкреслюючи, що слово є не лише елементом мовлення, але й важливим соціальним інструментом для взаємодії, довіри, ідентичності та влади.

Перспективу дослідження вбачаємо у розгляді особливостей вербалізації концепту WORD художньому дискурсі.

Література:

1. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
2. Приходько Г. І. Категорія оцінки в контексті зміни лінгвістичних парадигм: монографія. Запоріжжя: Кругозір, 2016. 200 с.
3. Lenneberg E. H. Biological Foundations of Language. Cambridge: Wiley, 1967. 315 p.
4. Evans N., Levinson S. The Myth of language universals: Language diversity and its importance for cognitive science. *Behavioral and Brain Sciences*. 2009. № 32. P. 429–492. DOI: 10.1017/s0140525x0999094x
5. Смаглий В. М. Аналіз вербалізованого концепту Word/Language/Speech крізь призму тематичних груп сектора комунікації. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Сер.: Філологія. Соціальні комунікації. 2019. Т. 30 (69), № 1, ч. 1. С. 88–92.
6. Смаглий В. М. Близня периферія концепту Language. *East European Science Journal. Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. 2020. Vol. 5 10 (62). P. 69–74.
7. Dictionary of idioms. URL: <https://www.theidioms.com/> (дата звернення: 10.09.2024)

Smaglii V. Verbalization of the concept WORD in English phraseological units

Summary. The article is devoted to the study of the peculiarities of the verbalization of the concept WORD in English speech based on phraseological units that contain the lexeme word. The study was carried out within the framework of a new scientific direction known as dual linguistics, which examines scientific and naive ideas about language in English lexicography. This article is an attempt to expand the horizons of dual linguistics through the analysis of the features of the implementation of the relevant concepts in speech materials. Conceptual analysis was chosen as the main research method, which helps to understand the essence of the concept by studying its components, conceptual features, properties and connections with other concepts. This approach makes it possible to better understand the concepts, phenomena, processes or ideas that are being studied, as well as to reveal their internal connections and structure. The application of the contextual-interpretative method as a basis for conceptual analysis made it possible to obtain a more complete and deep understanding of the researched concept, as well as to open new horizons for further research. Taking context into account and interpreting data allows for more accurate and grounded conceptual models and theories to be built. Verbalization of the concept WORD in phraseological units demonstrates its multifaceted meaning and functions in various communicative contexts. It can represent a symbol of promise, truthfulness, actions, deeds,

or the limitation of language in expressing complex emotions and thoughts. The analysis of phraseological units shows that this concept is related not only to speech in the literal sense, but also to social, moral and cultural aspects of interaction between people. The concept WORD in phraseological units acquires different semantic shades depending on the context and interaction with other words. It can symbolize truthfulness, commitment, information, the process of communication or

admitting mistakes. Idioms with this component demonstrate the ambiguity of the concept, emphasizing that the word is not only an element of speech, but also an important social tool for interaction, trust, identity and power. We see the perspective of the research in considering the features of the verbalization of the concept WORD in artistic discourse.

Key words: dual linguistics, concept, conceptual analysis, phraseology, word.